

Мороз Н. С.,

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративно-правових
дисциплін,

Львівський державний університет
внутрішніх справ

(м. Львів, Україна)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СИЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Прийняття Закону України «Про критичну інфраструктуру» від 16 листопада 2021 р. № 1882-IX [1] зумовило розширення нормативно визначених функцій Національної гвардії України (НГУ). Зокрема, цим законом частину першу статті 2 Закону України «Про Національну гвардію України» було доповнено пунктом 5-1, яким передбачено нові завдання НГУ – охорону об'єктів критичної інфраструктури, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, а також участь у ліквідації наслідків кризових ситуацій на відповідних об'єктах [2].

Проблематика захисту об'єктів критичної інфраструктури підрозділами Національної гвардії України набула особливої актуальності з початком повномасштабної збройної агресії РФ проти України, що призвело до необхідності посилення координації між силами сектору безпеки та оборони.

Важливим нормативним актом у цій сфері став Указ Президента України від 17 жовтня 2023 р. № 695/2023, яким введено в дію Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій». У вказаному документі Кабінету Міністрів України доручалося в десятиденний строк забезпечити реалізацію комплексу заходів з інженерного та фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури, включаючи створення протидронових систем, систем оповіщення, укриттів для персоналу, а також дублювальних пунктів управління у захищених місцях. Крім того, було визначено необхідність збільшення кількості та підвищення боєздатності вогневих груп зі складу Збройних Сил України та Національної гвардії України, які забезпечують протиповітряне прикриття, охорону та оборону об'єктів критичної інфраструктури [3].

Відповідно до Наказу МВС України «Про затвердження Положення про організацію і порядок несення служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, об'єктів критичної інфраструктури та спеціальних вантажів Національною гвардією України» від 15.06.2023 р. № 497:

1. Охорона об'єкта здійснюється по його периметру, у контрольно-пропускних пунктах (КПП), режимних приміщеннях, будівлях, спорудах [4].

2. Охорона об'єкта здійснюється такими способами або їх поєднанням: несення служби чатовими на КПП, визначених ділянках периметра об'єкта та/або його режимних приміщень, реагування вартою на протиправні посягання стосовно об'єкта, а також на порушення пропускового чи внутрішньооб'єктового режимів; оперативне чергування варти, тобто забезпечення виявлення особовим складом варти людей або предметів по периметру об'єкта та/або в його режимних приміщеннях за допомогою засобів виявлення та відеоспостереження [4].

3. Зовнішня огорожа, встановлена по периметру об'єкта, позначається покажчиками з написом «Заборонена зона», «Прохід (проїзд, польоти) заборонено (закрито)», «Стороннім особам прохід заборонено» [4].

4. В'їзд, виїзд транспортних засобів, вхід і вихід працівників та інших осіб, унесення (увезення) на територію чи винесення (вивезення) ними з території об'єкта майна здійснюється за перепустками або іншим документом, передбаченим пропусковим чи внутрішньооб'єктовим режимом [4].

5. Для організації та здійснення охорони об'єкта визначаються пости. Межі постів на території об'єкта позначаються розмежувальними знаками, які нумеруються і послідовно встановлюються в забороненій зоні таким чином, аби були добре видні чатовим і не проглядалися із зовнішнього боку забороненої зони [4].

6. Охорона об'єкта вартою здійснюється відповідно до плану охорони, форма якого встановлюється командувачем Національної гвардії України. План охорони об'єкта розробляється штабом військової частини, від якої споряджено варту, підписується начальником штабу та затверджується її командиром. У частині, що стосується організації охорони режимних приміщень, план охорони об'єкта погоджується керівником такого об'єкта або його заступником з режиму [4].

7. Тривалість несення служби вартою з охорони об'єкта становить 12 або 24 години. У варті, яка несе службу протягом 12 годин, призначається по одній зміні чатових на кожен пост, а також необхідна кількість вартових для проведення їх тимчасової підміни, а у варті, яка несе службу протягом 24 годин, – по три зміни. До складу варти з охорони об'єкта призначаються: начальник варти, помічники начальника варти, помічник начальника варти – кінолог, розвідні, чатовий-оператор технічних засобів охорони (ТЗО), водій транспортного засобу, чатові КПП та чатові варти за кількістю постів і змін, а також вартові варти для тимчасової підміни чатових. До її складу за потреби можуть входити: механік інженерно-технічних засобів охорони (ІТЗО), кухар, а в опалювальний період – опалювач. Розвідний і помічник начальника варти – кінолог до складу варти з охорони ядерної установки можуть не призначатися [4].

8. Для вирішення невідкладних завдань з охорони об'єкта із числа військовослужбовців, що несуть службу у варті і не перебувають на постах, створюються групи реагування: тривожна, посилення та блокування. Військовослужбовці варти, які не увійшли до жодної з груп реагування,

становлять резерв варти. Тривожна група призначається для негайного реагування на спрацювання ТЗО шляхом виявлення причин їх спрацювання та/або припинення протиправних посягань чи порушень пропускового або внутрішньооб'єктового режиму і затримання осіб, що їх вчинили. Тривожна група може діяти на об'єкті і на прилеглий до нього території на віддаленні до 3 км., а в разі візуального спостереження порушника – на відстані, необхідній для його затримання. Місце розташування тривожної групи варти обладнується у вартовому приміщенні поряд із кімнатою зберігання зброї. Група посилення призначається для посилення охорони периметра об'єкта, КПП, його режимних приміщень у разі протиправного проникнення особи (осіб) на такий об'єкт, іншого порушення пропускового або внутрішньооб'єктового режиму чи виникнення надзвичайних ситуацій. Група блокування призначається для перекриття окремих ділянок території об'єкта у випадку проникнення порушника на такий об'єкт. Групи реагування варти, яка несе службу протягом 12 годин, можуть формуватися із числа особового складу взводів реагування [4].

9. Під час несення служби варта з охорони об'єкта КІ підпорядковується командирові військової частини, начальникові штабу військової частини, від якої її споряджено, а також черговому військової частини. У разі якщо начальник варти за своїм військовим званням вищий за чергового військової частини, така варта черговому військової частини не підпорядковується. З питань здійснення пропускового та забезпечення внутрішньооб'єктового режимів на об'єкті КІ варта підпорядковується комендантові комендатури цього об'єкта КІ та його черговому помічнику. Повноваження щодо підпорядкування варти під час несення служби зазначеним посадовим особам реалізуються через начальника такої варти. Варта з охорони об'єкта КІ підпорядковується черговому військової частини, комендантові комендатури цього об'єкта та його черговому помічникові з моменту прийняття такою вартою об'єкта під охорону. Варта виходить із підпорядкування зазначених осіб із моменту здавання об'єкта КІ з під охорони [4].

Отже, забезпечення охорони та оборони об'єктів критичної інфраструктури є одним із ключових завдань Національної гвардії України в умовах воєнного стану. Прийняття Закону України «Про критичну інфраструктуру» та внесення відповідних змін до Закону «Про Національну гвардію України» законодавчо закріпили за НГУ функції із забезпечення безпеки таких об'єктів, що має важливе значення для підтримання стійкості держави у кризових ситуаціях.

Таким чином, нормативне забезпечення, практичні механізми та належна координація дій Національної гвардії України із Збройними Силами та іншими структурами створюють необхідні передумови для ефективної реалізації завдань із охорони та оборони об'єктів критичної інфраструктури, що, у свою чергу, сприяє зміцненню національної безпеки та стабільності функціонування держави в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про критичну інфраструктуру : Закону України від 16 листопада 2021 р. № 1882-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>
2. Про Національну гвардію України : Закону України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
3. Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій : Указ Президента України від 17 жовтня 2023 р. № 695/2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695/2023#n5>
4. Про затвердження Положення про організацію і порядок несення служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, об'єктів критичної інфраструктури та спеціальних вантажів Національною гвардією України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.06.2023 р. № 497. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1085-23#Text>.